

ESTER

Hawē unāmati hātxaki

Israelī enabu itxapa Nabucodonosorī hatu iyuni mae betsapa anu pakubainaibu Israelī enabu ana kushipai taekubainaibū hatuki sinatakī huni itxapabū hatu tenākī yamawakatsis inibukiaki. Hanua Israel anua aību betsua Ester nawa betsua Pérsia shanē ibuhairatū aī ikūkaini hawenabu hau tenākī yamawayamanūbū tenātirubu dateama hawē bene hawenabu hatu yukashunikiaki. Shanē ibuhaira Assuerō yunukinā, ano 486 taewatā ano 465 Cristo huriamatiā henenikiaki. Haska Deusū Israelī enabu mekenikiri na miyuiwē nū tapītirubuki.

Besi ewapa watā shanē ibuhaira Assuerō hatu pimakubainikiaki, na hātxarā

1 1-2 Ha baritiā maewā mishki kenebaunibu kushipahaira hawē kena Susā anu hiweshū ha mai pakea tibi bari huakiri Índia anu paketani bari kaikiri inū sulkiri Etiópia anu depia ha dasibi 127 província atxi keyua dasibi shanē ibuhaira Assuerō hatu yunukubaini haska wakī hatu dasibi mekekubainikiri matu yuikī unāmanū ea nīkakāwē.

3-4 Ma 3 ano Assuero shanē ibukūkaikī hawē mabu mirima hawērua inū, hawē hiwe betsapa itxapa anu hawē mae hemaitī anu mibā hua hawēruaya inū, haska dasibibu yunukubainai hawē kushipa ewakainai hatu uīmakatsis ikī habe dayamisbu inū, shanē ibubu beshmasbu inū, Pérsia nawa inū Média nawa detenamenikabu shanē ibubu inū, província tibi anua yununikabu inū, yununikabu beshmasbu hau benūbū hatu txanima Susā anu bei itxai keyushinabū hatu duawakī hatu besimakī 180 shaba shanē ibuhaira Assuerō hatu pimakubaikī 5 hatu keyumatā txipu hawē hiwe betsapa hawērua hemaitī anu mibā huaya hawērua anu ana besi betsua wakī hawē mae Susā anu hiweabu dasibi yununika shanē ibubu inū shanē ibuma hatu txanima bei itxabu 7 shaba hatu pimakatsi pewanikiaki, eska wakinā.

6 Shanē ibū hiwe hemaitī betsapa betsapa anu dau wakī hawērua wakī mākā hushupa txibu tibi anu mane hushupa prata meitxikitia haki

neshatā dispi nāke tashi mirī haki dispi meitxikiti haki kawēbaishū tari pepa hushupa inū nāketapa pūtebainabu mākā hushupa inū meshupa datsa pewanibu inū pau hawē nashpa yēkēhaira hemaitī tibi anu kekubaikī keyutā hanu huīrukūi ouro maneki dakai bashti ika huīrukūti inū prata maneki dakai bashti ika huīrukūtiri hemaitī tibi anu tsaūbaūshinabu ⁷bei itxabu hawē hatu amati ouro kētxa wanibu betsa tibiki uva vinho nushuti shanē ibu yaushiamma hamē iki txakai hatu inābaūkī hatu amakinā, ⁸hakia hawē hiwe anua piti inū nushuti habū inābaūmisbu hawē tsumabu yuikī: “Habū akaibu inū akabuma nīkamas hatu ināyamakāwē”, akī haska Assuerō hatu yunushina hatu amakubainaibū ⁹hawē benē hatu haska waitiā shanē ibuhaira Assuerō hiwe betsa anushū hawē aī kayabi Vastī ha hatū bene beshiābū aībuuiburi tari hatube besikī pikubainaya

¹⁰⁻¹¹ besikükaini 7 shabatiā vinho akubaini shanē ibuhaira Assuero paeā benimahairakī hawē aī kayabi Vasti tyanima hawērua shanē ibu beshmasbu inū huni dasibibu hawē aī hawēruahira hukī hau hatu uīmanū hawē aī kayabi Vasti shanē ibū maiti sawemabirākī hau hanu tsauabu anu iweshunūbū Meumā inū, Bizta inū, Harbona inū, Bigtā inū, Abagta inū, Zetar inū, Carcas, 7 huni hubu binibu shanē ibu dayashūmisbu Assuerō hatu yunua ¹²Vasti anu bushū haska hawē benē yunushu yuiabu hakia shanē ibū yunuti hātxa ikatsi ikama hatu danākī hawē aī kayabi Vasti hatu hawa nīkamakē txītūbirā Vasti hātxa yuiabu nīkatā shanē ibuhaira Assuerō sinatahairai mī haki kematinura dakashū ¹³haska hatū beyawē taea hatū hātxa ha txibāti yunuti hātxa inū, nemati hātxa ha unanepabu habu pepabū unāhairaibube haska hawē ainī kaneshukē habū yunuti unāhairaibube hātxanū, iwanā, hatu itxawa ¹⁴unanepa betsabube ha shanē ibuhaira hatube hātxanamemisbu Assuerō hanu hatube tsauhū yunumis anu shanē ibuhaira merabewai yununika beshmasbū Assuerō hawa watiru yuimisbu hatu itxawa haburā, huni unanepabu Pérsia nawabu inū Média nawabu 7 shanē ibu kayabibu Carsena inū, Setar inū, Admata inū, Társis inū, Meres inū, Marsena inū, Memucā bea maniabū ¹⁵shanē ibuhaira Assuerō hatu yukakī:

—Ē hātxa ea yuishunikabu ē yunuti hātxa bushū ē aī kayabi Vasti yuibiabu ea hawa nīkama ea danāshuwē taeshū nukū yunuti hātxa inū nukū nemati hātxa txibākī tsuā haskara mā ea shināshūtirumē?— hatu wa ¹⁶unanepabu betsabube nishū Memucānē shanē ibuhaira Assuerō kemakī yuikī:

—Mī aī Vasti mia besti danākī berabīwāmaki. Mia inū, yununikabu inū, hanu província tibi mī yunumis anu hiweaburi mī aī kayabitū hatube berabīwākī mia dakewashuki. ¹⁷Haska mī ainē ashu aību dasibibū nīkakī unāshū yuikī: “Hawē aī kayabi Vasti hau hunū Assuerō hatu yunua bushū yuibiabu hawē benē hātxa danaī hawa kama ishiākiaki”, ikubainaibuwē

taeshū aību dasibibū hakiri nīkakubaīshākanikiki. ¹⁸ Ha dikabi Pérsia nawabu inū Média nawabu shanē ibubū hatū aībuai'bū haska Vasti ishu tapīkī unātā hatū benē hātxa nīkama txakabuwakī hatu akabu betxipaiama hatū bene tibi sinatakubaīshākanikiki. ¹⁹ Haskawē taeshū yuikī: “Mī aī kayabi Vasti urēkī mī nitxiā ana mia bebū upaketirumaki. Haska watā hawē shātukū aību betsa ha binua katutā mī aī kayabi mī watiruki”, akī haska mī betxipaiai miā shinākī mī ana yunu bona watiruki. Mī haska yunuaya hau maewakī betsa taskawayamashanūbū Pérsia nawabu inū Média nawabū nemati hātxa nukū una anu hau kenenūbū mī hatu yunutiruki. ²⁰ Hanu mī yunubainai anu mī shanē ibū hātxa hau unanūbū hatu banabimakī keyuwe. Haskawē taeshū aību mabuyabu inū aību mabu hayabuma tibitū hatū benē hātxawē datekī nīkakubaīshākanikiki— aka

²¹ Assuero inū unanepabu habe hātxanamemisbū Memucānē hātxa nīkatā: “Peki”, ikaibū haska hātxa yuishu keska ha txibābaīti hau anūbū shanē ibuhaira Assuerō hatu yunua ²² hanu Assuerō yunubaunai anushū haska pe shinākī yuikī tsuabura hatū hiwe anu hiweabu huni tibitū haska betxipaiaibu hau yunukubaīshanūbū hatu yunukī shukuabu tibitū hātxa, haska hatū hātxa kenemisbuwē Assuerō yunuti hātxa hatu kenemashūtā província tibi anu hawē shanē ibu beshmasbu hatu buma akeakenibukiaki.

**Hawē aī kayabi ana betsa binū, iwanā, shanē
ibuhairatū Ester katunikiaki, na hātxarā**

2 ¹Txipu hatiāra sinataima maītā haska waima inū haska hakiri kene txakabu wakī itxakawabiaima Assuerō Vastikiri ana shināyā ²hawē merabewanikabu shanē ibu beshmasbū Assuerokiri yuikī:

—Hawē aī kayabi sera nukū shanē ibuhaira bishūkī txipash hawērua hawa txutanameriama nū haska benashūbauna peki. ³Txipash hawēruabu katushū na maewā Susā anu ha aībuai'bū hiwe ewapa hawērua nukū shanē ibuhaira haya anu hau hatu iwenūbū província tibi hanu yunumis anua huni pepabu Assuerō hau hatu katunūwē. Hanushū habū txipash hawēruabu katushunimashū ma hatu iweabū aībuai'bū mekenika Hegai hubu binibutū hau hatu mekekubaīshanū nū yunutiruki. Hawē hawērua wati dauwē Hegaī hatu pewakubaīkī ⁴txipash hawērua betsabu binua betxipaihairakī Vastī shātukū hawē aī kayabi wakī Assuerō katutiruki— itā Assuero anu bushū habias hātxa yuiabu Assuerō hatū shinā betxipaikī:

—Mā ea haska washūtirubuki— hatu wa

⁵maewā Susā anu huni betsa Judeu nawa hawē kena Mardoqueu hiwea hawē epā kena Jair inū, hawē hutxī kena Simei inū, hawē hutxī epā kena Quis na dasibi Israelī huni bake Benjamimnē shenipabu inibukiaki.

6 Jerusalém anua Judá shanē ibu Jeconias inū hawenabu Babilônia anu shanē ibuhaira Nabucodonosorí hatu iweaitiā Mardoqueū shenipabu hatube berianibukiaki.

7 Mardoqueū hawē pui nātakeatū aību bake hawē ibubu ma mawanibu Mardoqueū hawē bake keska wakī yume waima txipash hawēruahaira hawē Judeu hātxawē kenarā, Hadassabiakē Pérsia nawā hātxawē kenakī: "Esterki", akubainibukiaki.

8 Maewā Susā anushū shanē ibuhairatū hātxa banabimakī keyuabu txipash hawēruabu katukī Esteri hatube katushū shanē ibuhairatū hiwe betsa betsapa mishki kenebaunibu anu txipashbu hatu iyushū aībuaiibū hiwe anu hau hatu merabewakubaishanū aībuaiibū mekenika Hegai inākī txipashbu mekemabu 9 Ester pepa hawērua besti ikūkaikī Hegai betxipaimakubainaiwē taeshū hawē hawēruawati dau sharabuwē hawaira daükī taewakī hanushū piti pepasri pimakubaikī ha dikabi hau Ester merabewakubainübū 7 dayaru aību pepabu shanē ibuhairatū hiwe anua katushū hatu yunushū aībuaiibū hiwe dītu pepa anu Ester inū hawē 7 dayarubu hatu maewashū Hegaī hatu hiwemakubainaya

10 hau shabakabi hātxai: "Ê Judeu nawaki", ikī hau yuiyamashanū Mardoqueū Ester yunushinawē taea hawenabu inū hawē ibubukiri Ester hātxakī hawa yui taskamakē 11 hanua haska Ester pewakubaikanimēkaī, nīkanū ika shaba tibi aībuaiibū hiwe hemaitī anu Mardoqueū hatu daibaikī uītātanaya

12 12 ushe hawē hawērua watı dau txipash hawērua tibi hatu daükubaikī ha dukū 6 ushe hatū yura tibi sheni hawē kena mirrawē hatu dapushkubaikī keyushū ana 6 ushe hatū yura tibi sheni ininipa inū sheni teipa haska aību hawē imiswē ana hatu dapushkubaikī ma keyukē txipash hawērua bestibu tibi shanē ibuhaira Assuero bebū butā butākī 13 aībuaiibū hiwe anua shanē ibuhaira anu kakī hawarawē txipash tibi daukaikatsi ikī hawara hatu yuka hawa hatu nemama ikaibū 14 shanē ibuhairatū hiwe anu ka meshu merā Assuerobe txutanametā penama butukaini aībuaiibū hiwe ewapa teke betsa anu txipash tibi iyutātākī Assuerō aībuaiibū hawē aī kayabima mekenika Saasgaz hubu binibū hau hatu mekekubaishanū hanu nitxiābu txipash shanē ibuhaira anu ana butirubuma hakia txipash betsawē Assuero benimakī hawē kenawē ana hatu kena txipashbu ana butirubu ipaunibukiaki.

15 Mardoqueū epa betsa Abailí aību bake Ester hau hari Assuero anu katanū hawē merabewanikabū Ester pewakubainaibū Esterī dasibibu hatu pe shināmakubainaiwē taeshū aībuaiibū bebükiri haska iki kai hatū mekenika Hegaī yunua besti Ester habe iki kaya 16 Assuero shanē ibui 7 ano kai 10 ushe hawē kena Tebete keyuriamatiā shanē ibuhaira Assuero anu hau hawē yura uīmai kanū habū Ester iyuabu 17 Ester hawērua Assuerō uīkī txutashu haska aībuaiibū hatiri betxipaibiakubaikī

hatu binumakī Ester betxipaihairaya txipash hawēruabū Assuero benimawakubainimabu hatu binukī Esterī Assuero benimahairawa shanē ibū ouro maiti sawemashū Vastī shātukū Ester katukī hawē aī kayabi wanikiaki.¹⁸ Txipu haratura ushe anu hau Ester kēwākubaīshanūbū habū merabewai dayashūmisbu inū habe yununikabu shanē ibubu beshmasbu Assuerō hatu txanima beabu hatu besimakī Assuerō hatu pimakubaīkī ushe tibi província shanē ibubu tibibū Susā anu ha pei pakamisbu ana itxapa hatu pakamama hatu eskarabes washūyua pakayukubainaibū hanushū shanē ibu pepakī hawa yaushiamma tsuabura hawara hamē inākuīkatsis ikī inākuīti itxapa Assuerō hatu pashkashūbaunikiaki.

**Shanē ibuhaira Assuero detenū ika yubakaibu
Mardoqueū hune tapīmanikiaki, na hātxarā**

¹⁹ Aībuaibū hiwe hawērua betsa anu txipash hawēruabu iyutātanaibutiā shanē ibuhairatū hiwe mishki kenebaunibu hikiti shui beputi anu Mardoqueu tsaukē²⁰ Ester katuriama Mardoqueube hiweshū hawē hātxa nīkakubaini Mardoqueū yusikubainima txibaī hawenabukiri inū hawē ibubukiri Esterī hawa yuiriamakē²¹ shanē ibuhairatū hiwe hikiti betsa betsapa mekekubaīmisbu detenamenika yununika dabe Bigtā inū Teres Assueroki sinatahairakī detenū ika yubakaibu shanē ibuhairatū hiwe hemaitī hikiti shui dapi Mardoqueu tsauhū hatū yubakati hātxa hune nīkakī²² tapītā haska wakī detekatsis ikaibukiri Mardoqueū Ester yuia hawē bene Assuero anu kashū habū detenū ika yubakaibu Mardoqueū nīkashu Esterī banabima²³ nīkatā hawē shanē ibu beshmasbū: “Haska txanimamēkaī?” ikaī hau nīka pewanūbū Assuerō hatu yunua bushū kushipawē yuka ibaūkī: “Txanimaki”, iwanā, tapīshū Assuero yuiabu detenamenika yununika dabe Bigtā inū Teres habia dabe tenesh shū hau dūtanūbū hatu yunua hawē hātxa nīkakī hawa kaneama ashuābu shanē ibuhairatū uiāyā haska shanē ibū akubaīmis una anu hau hawenabū hatukiri tapīkubaīshanūbū ha huni dabe inū haska Mardoqueū merabewashinakiri hawē keneshunikatū hatu keneshunikiaki.

Mardoqueu inū Hamā eskanibukiaki, na hātxarā

3 ¹Ushe betsatiā Agaguē enabu Hamedatā huni bake Assuerō Hamā shanē ibu beshmasbiakē ana hawē shanē ibu shekakī katukī shanē ibuhaira merabewai yununikabu dasibi hanu yunubaunai anu hatū shanē ibu washū² Hamā huaya shanē ibuhairatū hiwe ewapa anu dayamisbu dāti itā tinīshū hau kēwākubaīshanūbū shanē ibuhairatū hatu yunushinawē taeshū hawenabū haska wabiakubainaya hakia Hamā huaya Mardoqueū kēwāi haki dateama hawa ha bebū haki dāti iki tiniāma ikūkainaya³ hanushū shanē ibuhaira dayashūmisbū Mardoqueu yukakī: “Hamā kēwāma haskakī shanē ibuhairatū hātxa txibākī mī ishuāmamē?” ikī

⁴shaba tibi habias yukakubainabu hakia Mardoqueū hatu nīkama ikükainaiwē taeshū Mardoqueu habū yunumis haskai ikükainai tapītā hawē shinā betsa wamanū ika Hamā anu bushū yuikī: “Judeu nawā Mardoqueū mia kēwaī dāti ikamaki”, akabu ⁵nīkatā shinākī: “Txanima ē daibaina eki dāti iki Mardoqueu tinishū ea kēwaismaki”, iki Hamā sinatahairakī: ⁶“Mardoqueu Judeu nawakiaki”, iwanā, ma yuiabuwē taeshū Mardoqueu besti kupikatsi ikama hakia hanu Assuerō hatu yunubaūmis anu hiweabu Judeu nawabu dasibi tenākī hatu keyushanū, iwanā, Hamānē hatukiri shinākī taewaya

**Judeu nawabu dasibi hau yamawashanūbū
Hamānē hatu yununikiaki, na hātxarā**

⁷Assuero shanē ibukükaini ma 12 ano taekainaya ha dukū ushe hawē kena Nisā anushū Hamānē mukayabu itxawashū Judeu nawabu dete keyukī hau hatu yamawashanūbū haratura ushe inū shaba haratura atirubu unanū, iwanā, mukayabū hawē hamapai unāti shau meshte númeroya dabe hau putanūbū hatu yunua hawē unāti putabu ushe 12 hawē kena Adar hawē shaba 13 hatu unāti wamai tashnia uītā katuabuwē taeshū ⁸Assuero anu kai hikishū Hamānē yuikī:

—Província tibi hanu mī hatu yunukubainai anu hiweabube husia yura shuku betsa hiwekubaīmisbu hatū beya betsabū beya keskama ha dikabi haska mī yunua nīkakī aisbumaki. Hanu mī yunumis anu hiwekubainaibu minarā, haska pemaki. ⁹Haskawē taeshū hau hatu yamawashanūbū miā haska pe mī shinainā, yunukī província tibi anu mī hatu banabima keyubaītiruki. Mī haska yunuaya hanu mī mabu inū mī pei mekemisbu hiwe anu 330.000 quilo mane prata has bushū ē hatu mia arumashūshanaii, inākuīkinā— aka

¹⁰haska wa nīkatā hawē meitxikitī kena neya metsekeshū Judeu nawabuki sinatai Hamā inākī ¹¹yuikī:

—Peki. Mane prata mī ea inānū ika ikairā, ē biamaki. Minaki. Hakia ha nawa betsa shukuabukiri mī ea yuishu haska mī hatu akatsis ikai keska ashāwē— aka

¹²kaīkaī ha habias shabatiā ushe ha dukū Nisā shaba 13tiā shanē ibuhairatū keneshunika itxapa kenakī Hamānē hatu itxawashū maewā yununika tibi inū, província yununika tibi inū, yura shukuabu shanē ibubu tibi hawē yunuti hātxa hau hatu kenenūbū Hamānē hatu yunua província tibi inū, yura shukuabu tibitū hātxa inū, haska kenemisbuwē Hamānē yunuti hātxa keneabu shanē ibuhaira Assuero hawē kena keneshūkī shanē ibuhairatū meitxikitī kenayawē kene tibi Hamānē netākī tsamīpakekī keyutā ¹³hanu Assuerō yunuai anu hiweabu tibi anu kene bunikabu yunuti hātxa bumakeakekī ushe 12 hawē kena Adar shaba 13tiā hanu Judeu nawabu berunābu inū, txipashbu inū, anibu inū,

yushabu inū, bake mishtību inū, aībuaibu dasibi habias shabatiā hatu detekī yamawatā hatū mabu sharabu hayabu hau bishanūbū Hamānē hatu yununikiaki.

14-15 Shanē ibuhairatū hatu yunuawē taea kene bunikabu hawaira kaibaini bushū yununika tibi inū shanē ibubu tibi hawē yunuti hātxa hatu inābaunabu ha shabatiā Judeubu dasibi detekatsi hau pewanūbū província tibi anu inū yura shukuabu dasibi tibi anu hatu banabimakī keyutā hanushū hanubi shanē ibuhairatū mae ewapa Susā anu habias yunuti hātxa hatu banabimariabaunabu, yura itxapa haskatima itimaskabaunaibū hakia unanuma shanē ibuhaira Assuero inū Hamānē uva vinho akaibū,

**Hamānē yunuti hātxa nīkatā Judeu nawabu punu
nīkatā kashakubainibukiaki, na hātxarā**

4 ¹haska dasibi Hamānē ashiā Mardoqueū nīkatā huīti nishmai keyushū hatu uīmakī hawē tari ushni ushni akī putatā hawē nui bika tenei unāmati tari besha sawetā txi mapu bitā hawē bushka anu maputukutā maewā Susā namakis anu kai taekaini nuihairai kashai ī ī ikūkaini ²shanē ibuhairatū hiwe hemaitī kenebaunibu hikiti shuiki kematā tsuara tari besha sawea hikitirumawē taeshū Mardoqueu hau hikiyamanū mekenikabū nemabu ³ha dikabi província tibi anu shanē ibuhairatū hātxa buabu hau Judeu nawabu dete keyushananūbū hatu banabimaibu Judeu nawabū nīkatā datei huīti nishmahairai samakei kasha txakayamakī hatū beya txibākī mirimabū hawē nui bika tenei unāmati tari besha sawe keyutā txi mapu mamaki dakayukubainaibū

Kaka txakabu nīkatā Esterī hawenabu merabewanikiaki, na hātxarā

⁴Esterī dayaru aībuaibu inū hawē mekenikabu hubu meshtenibū haskabaunaibu tapitā Ester anu bushū banabimakī yuiabu Ester Mardoqueuwē nuihairakī hau tari besha pekatā tari betsa sawenū Mardoqueu anu tari pepa hau bushūtanūbū bumakī yunua bushuābu hakia Mardoqueū hawa hatu mebīkatsi ikama danāshūwē taeshū ⁵huni hubu binibu Ester dayashūkūkaīmis hawē kena Hataque Esterī kena hua Mardoqueu haskai ikai hau uīkī yukatanū Esterī yunua ⁶shanē ibuhairatū hiwe hemaitī hikiti shui bebū maewā kushipa Susā namakis hanu itxa hātxanamemisbu shaba ewapa anu Hataque kai Mardoqueuki nukushū haska Esterī yunushu keska habe hātxakī yuka: ⁷“Eskawē taea ē ikaii. Assuerō haska hatu yunubaūshina inū Hamānē hati hawē mane prata pei mekenikabu hatu inātā hawē taeshū Judeu nawabu dasibibu hau hatu tenākī yamawashanūbū shanē ibuhaira yubashinakiaki. ⁸Haska bestima eskari ē hayaki. Na haska hatu yunushinabu inū Susā anu yunukī hatu banabimabaūshinabu naki. Na Ester ea ināshūtawē”, iwanā, inākī

dasibi yuitā hanushū Mardoqueū Hataque yuikī: “Hamē betsarā, ibubis hawē bene Assuero anu habi kashū habe hātxakī ha shanē ibuhairatū nukunabu hau nuku merabewamanū Ester ea yuishūritāwē”, aka

⁹Hataque txītūkaī haska Mardoqueū yuishu Ester yui keyua ¹⁰⁻¹¹Esterī kemakī Hataque yuikī: “Shanē ibuhairatū hatu kenama huni kasmai aībū shanē ibuhaira uinū ika hemaitī uke merā hanu Assuero tsamis anu ibubis hikiaibu hawē yunuti hātxa hayaki, hawē taeshū hatu detetirā. Hanu Assuerō hatu yunubaunai província tibi anu hiweabu inū shanē ibuhaira dayashūmisbu ha yunutikiri habū unākanikiki. Hakia ha huni kenamabia hawē nukī hawē shanē ibu unāti mane ouro mestēti haki Assuerō sanābainaya hiwetiruki, hawa mekenikabū detamarā. Hamē earā, ma 30 shaba kaya ea kenamawē taea ē hari kai ē hawē dateaii”, iwanā, “Na habias hātxa Mardoqueu ea ana yuishūtāwē”, akī ana Hataque yunua

¹²⁻¹⁴Mardoqueu anu Hataque ana kashū Esterī hātxa yuia nīkatā ana hau yuishūtanū ha huni yuimakī: “Nukunabu Judeubu dasibi tenābaūshanaibu shanē ibuhairatū hiwe anu mī hune hiwea mia besti mekekī tenāma ishākanikiki. Haska shināwē. Natiā mī bene mī hawa yuiama inū, nukukiri hātxakī mī nemamakenā, haniara mae betsa anua Judeu nawabu merabewanū ika nawa betsa beshākanikiki. Hakia mia inū mī epā enabu nū mawai keyushanaii. Haskawē taea mī nuku merabewashanū hawē aī kayabi mia wamakī Assuero mia katumaimabumēkaī. Haska ē mia yunushu hātxatāwē, hawa dateamarā”, iwanā, “Na habias hātxa Ester ea ana yuishūtāwē”, akī Mardoqueū Hataque yunua

¹⁵Ester anu Hataque ana kashū Mardoqueū hātxa yuia nīkatā Esterī ana hawē hātxa yunukī: ¹⁶“Hau ea samakeshunūbū kashū nukunabu Judeubu Susā anu hiweabu hatu itxawatāwē. Shaba dabe inū besti inū meshu dabe inū bestiri hawa piama hawa nushuama samakeaibū ē dayaru aībuai bu inū eari nū habiaskariairā. Samakei henetā shanē ibuhairabe matu hātxashuni ē kashanaii. Hawē nemati hātxa pemabiakē, ea detekatsis ikī hau ea hatu detemashanūwē. Mawaki ē dateamaki”, iwanā, “Na habias hātxa Mardoqueu ea yuishūtāwē”, akī ana Hataque yunua ¹⁷Mardoqueu anu Hataque ana kashū Esterī hātxa yuia nīkatā haska Esterī yunushu keska Mardoqueū hawenabu hatu itxawatā yunua dasibi samakeshunibukiaki.

Shanē ibuhaira bebū Ester kanikiaki, na hātxarā

5 ¹Shaba dabe inū besti binutā hawē shanē ibu tari hawērua Esterī sawetā shanē ibuhairatū hiwe anu kai hemaitī kenekauna uke merā hikikaī ha shanē ibuhaira Assuero hawē tsauti anu tsaua ha dītu hikitī shui bepeā anu Ester kakaī nishū manaya ²hemaitī anu hawē aī kayabi

betxitā haska betxipaiai uīmakī hawē shanē ibu unāti mane ouro mestēti tsumabaīmis Assuerō hakiri sanā Ester tapikāi haki kemashū hawē mane ouro mestēti debu mekī detsuāyā ³hanushū hawē aī kayabi Assuerō yukakī:

—Esterī, mī haskara huamē? Mī hawa betxipai huamē? Ě shanē ibū yunumis namakis pashkatā kasmai hawara mī ea yukai ē mia ha inātiruki— aka

Esterī kemakī yuikī:

⁴—Mia ha pimakī kēwākatsi piti inū nushuti pepa ma ē pewabiranaii. Natiā ebetā pikatsis ikinā, Hamāri mī iyutiruki— atā tashnikainaya

hanushū hawē dayarubu Assuerō yunukī:

⁵—Haska Esterī ea yubashu hau ebetā pi kanū Hamā hawaira benatākāwē— hatu wa

bushū Hamā itanabu hawē aī kayabi Esterī ma piti pewashuna anu Assuero inū Hamā bui hikishū

piaibū shanē ibuhaira Assuerō Ester yuikī:

—Hawara mī ea yukakatsis ikai ea yukawe. Ě shanē ibū yunumis namakis pashkatā kasmai hawara mī ea yukai ē mia ha inātiruki— aka ⁷Esterī kemakī yuikī:

—Eā eska besti shinākī ē mia yukaii. ⁸Ea betxipaikī ea uīmakī ashūkinā, hawara ē mia yukai mī ea ashūshanimēkaī. Mia kēwākī piti ē ma pewa meshukiri ebetā pi mia inū Hamā mā ana hutiruki. Habiatiāri haska mī ea yukashu ē mia yuishanaii— aka pikī keyutā tashnibainaibū

Hakishū Mardoqueu teneshkatsi Hamānē hatu pewamanikiaki, na hātxarā

⁹pikī yaniwatā Hamā benimai pepe kainaya dasibibu haki dāti iki tinikubainaibū hakia shanē ibuhairatū hiwe hemaitī hikitī shui anu Mardoqueu tsaua hawa tukukauani beniamā Hamānē Mardoqueu haskashunai daībaikī uībaini haki sinatahairabiakī ¹⁰haska sinatai Hamānē tsua uīmama kai hawē hiwe anu hikitā hau hawē aī Zeres inū hawē haibuaibu hatu kenatanūbū hawē tsumabu yunua ¹¹bushū hatu yuiabu dasibi bei haki nukui itxaibū ibubis kēkī hatu yuikī:

—Mabu inū pei mirima ē hayaki. Ě bakebu itxapaburi ē hayaki. Shanē ibuhaira merabewanikabu inū hawē shanē ibubu beshmasbu ea hatu binumakī ē habetā yunukubaīshanū shanē ibuhaira Assuerō ea katuima ea besti ē pehairaki— itā ¹²ana kēkī hatu yuikī:

—Ha dikabi kēwākī piti inū nushuti pepa shanē ibuhaira Assuero amakī ē habetā pinū hawē aī kayabi Esterī ea besti kenashū pimashuki. Hakia haska bestima meshukiri nuku pimakatsis ikī ea ana yubashuki. ¹³Hakia shanē ibuhairatū hiwe hemaitī kenekauna hikitī shui anu ha Judeu nawa Mardoqueu tsaua ē uītātanairā, ha dasibi haska sharabu pepakiri ē matu yuiairā, enarā, hawamahairaki— hatu wa

¹⁴nīkatā hawē aī Zeres inū hawē haibuaibu dasibibū yuikī:

—Hakishū teneshti hi keyatapa 20 metro hau anūbū ikis hatu yunuwe. Ma haska wakī mia keyushunabu meshukiri penama Mardoqueu mī hakishū teneshiru shanē ibuhaira yukashawē. Mia betxipaikī hawara mī yuka mia amashanikiki. Mardoqueu ma hatu teneshmatā ana hawa shinaī bika teneama shanē ibuhairabetā pi mī katiruki— akabu haska shinākī yuiaibuwē taeshū Hamā benimahairakī hawē teneshti keyatapa hau anūbū hatu yunukekē

Mardoqueū Hamā binunikiaki, na hātxarā

6 ¹habias meshu merā shanē ibuhaira Assuero haskatā ushatirumawē taeshū haska shanē ibubū akubaīmisbu miyui unaki kenekubaīmisbu bitāshū hui kushipawē hau yuishunūbū hatu yunua kashū bitāshū miyui kene yui taewakī ²shanē ibuhaira Assuero detenū ika shanē ibu mekenikabu yununika dabe Bigtā inū Teres yubakaibu hatū hātxa Mardoqueū hune nīkatā shanē ibuhaira banabimaima ha hakiri keneimabu yuishunabu ³nīkatā shanē ibuhaira Assuerō hatu yukakī:

—Mardoqueū ea merabewakī mekeimawē taeshunā, hawa manakukī duawakī mā inaīmamē?— hatu wa

hawē merabewanikabū kemakī yuikī:

—Tsuā nū hawa washuāmahaira ikimaki— akabu

⁴hanushū Mardoqueu teneshkatsi hau anūbū hatu yunushina anu teneshiru Assuero yukanū ika hawē hiwe hemaitī kenekauna anu Hamā dama hikiaya Mardoqueu duawakatsis ikī Assuerō hatu yukakī:

—Ē hiwe hemaitī anu tsua hushū ea manaimēkaī?— hatu wa

⁵uītani beshū hawē merabewanikabū banabimakī yuikī:

—Hamānē mia manaikiki— akabu

hatu yunuķī:

—Hau hikinū itākāwē— hatu wa

⁶bushū iwekī Hamā bitxiabu shanē ibuhairatū Hamā yukakī:

—Tsuara shanē ibuhairatū betxipaikī duawayarā, haska washūtirubumē? Haska mī shinaī ea yuiwe— aka

Hamānē hamebi shinākī: “Tsua shanē ibuhairatū duawakatsi ikimēkaī. Ē ea bestiki”, iwanā, ⁷kemakī yuikī:

—Ha huni duawakī ⁸shanē ibū tari mī sawemis hau benūbūwē. Mī haki katsaumekūkaīmis cavalo shanē ibū ouro maiti sawea hau berianūbūwē.

⁹Tsuara duawakī mī kēwākatsis ikai mī tari sawematā mī cavaloki hau katsaumenū mī shanē ibubu beshmasbu haratura pepa katushū mī tari inū mī cavalo hau inanūbū hatu yunuwe. Mī tari sawematā mī cavaloki katsaūtā maewā Susā namakis hanu itxa hātxanamemisbu shaba ewapa anu cavalo dispi sheweshekeawē iyubaūkī hui kushipawē: “Ha huni shanē ibuhairatū betxipaikī duawairā, naki”, akī hawētsaīs habias hau yuikubaunūwē— aka

¹⁰nīkatā hawē hātxa betxipaikī Assuerō Hamā yunukī:

—Hawaira kaikaini kashū ē tari inū ē cavalo beabu hatu mebītā Judeu nawā Mardoqueu ē hiwe hemaitī kenekauana hikiti shui anu ma tsaua iyukī habias mī yuishi keska wakī ea duawashūtāwē. Haska mī ea yuishi keska ea ashūkī hawa kane taskama akī keyuwe— aka

¹¹dakeyabi shanē ibū tari inū shanē ibuhairatū cavalo hatu mebībaī Mardoqueu anu kashū tari sawemashū cavalo katsaūtā maewā Susā namakis hanu itxa hātxanamemisbu shaba ewapa anu cavalo dispi sheweshekeawē iyubaūkī hui kushipawē yuikī: “Na huni shanē ibuhairatū betxipaikī duawairā, ē eska washūkubaunaii”, akī hawētsaīs yuiyatākī ana iwekē

¹²maewā anu imabaūkī hatu uīmakī keyutā cavalokia butea shanē ibuhairatū hiwe hemaitī kenekauana hikiti shui anu Mardoqueu txītūkaī ana tsauaya Hamā hawaira kaini punu nukahairai dake pae tenei tariwē bepukua hawē hiwe anu kai hikitā ¹³dasibi haska watanai hawē aī Zeres inū hawē haibuaibu hatu yui keyua haska hatu yuia nīkatā habū yuikī:

—Ha Mardoqueurā, Judeu nawarukaī. Shanē ibuhairatū Mardoqueu betxipaiaiwē taeshū mī kushipa mī ma benukī taewashuki.

Mardoqueu mī maematirumaki. Hakia mī shanē ibu babutā dasibi mī benushanaii— akaibū

¹⁴hātxai meneriabumakē habiatiāri shanē ibuhairatū dayarubu bei hikishū piti pepa Esterī ma pewa anu hau hawairakiranū Hamā yuitā iyuabu,

Hamā hau teneshnūbū shanē ibuhairatū hatu yununikiaki, na hātxarā

7 ¹Esterī ma hatu piti pewashuna anu shanē ibuhaira Assuero inū Hamā bushū ²pikī ana ha katxu Assuerō Ester hātxa wakī:

—Hawara mī ea yukakatsis ikai menā hawaira ea yukariwe. ē shanē ibū yunumis namakis pashkatā kasmai hawara mī ea yukai ē mia inātiruki— aka

³kemakī Esterī yuikī:

—Mī ē shanē ibuki. Ewē benimakī haska mī ekiri pe shinaī inū mī ea betxipaiai eska ē mia yuiai ea nīkawe. Ea inū enabu nuku detekī tenāshanū ika ma yubakashinabuki. Ea inū enabu nū mawayamashanū hatu nuku nemashūshāwē. ⁴Ea inū enabu yamawakī keyukatsis ikī pei mia inānū, ishū mia parāshinaki. Dayaru escravobu nuku wakī peiwē nuku mia hatu ināimabunā, eanā, ē mia yuiama ikeanaii, na nukuki sinataitū haska betxipaiaiwē hawē shanē ibu nuku txakabuwamairā— aka

⁵hanushū Assuerō yukakī:

—Tsuamē, hani ha hatū matukiri haska shinākī yuima mī ea yuiairā?— aka

⁶kemakī Esterī yuikī:

—Txakabuwai nukui sinatahairakūkaini huni txakaburā, na habia tsaua Hamāki— akai

nīkatā shanē ibuhaira inū hawē aī kayabi be bunua datehairai Hamā hawa tukuama bashti ika dakakē ⁷Assuero sinatahairai benikaini hanushū piai anua tashnikaini aībuuibū hiwe hemaitī hua mirima anu kakē hanua: “Assuerō ea tenākatsis ikai ē unaiī”, ikī teke nashabakā anu Hamā bashti ika dakashū hau hawē bene nemashunū hiwe katsis ikī Ester merabe ea akaya ⁸⁻⁹hanua hemaitī hua mirima anu iaketātani txitūkirā hiwe nashabakā Assuero hikikirākī hanu bashti ishū piaibu anu Ester dakakē ha dapihaira Hamā dāti ika uīkī ana haki sinatahairakī hui kushipawē Assuerō yuikī:

—Ana ea be bunua inū ē hiwe anushū ē aī kayabi mī txutanū ika ikimēkaī?— aka

hawē hātxa nīkatā shanē ibu mekenika betsā tari tuashwē Hamānē bushka be pua haska waya ha shanē ibu mekenika betsa hawē kena Harbonā shanē ibuhaira yuikī:

—Hamānē hiwe hemaitī anu hanushū tsuara teneshtirubu keyatapa 22 metro haska Hamānē hatu yunua ashiābu niaki. Mia merabewakī mia detekatsis ikaibu Mardoqueū mia banabimaima Hamānē hanushū tenākatsi hatu amashinaki— akaya

hanushū Assuerō hatu yunuki:

—Peki. Haskakenā, hanu haki Hamā teneshtākāwē— hatu wa

¹⁰Mardoqueu teneshnū ishū hatu yunua ashiābu anu Hamā teneshabu haska waibu unātā shanē ibuhaira sinatahairabiai maītā,

Yunuti bena Judeu nawabu keneshunibukiaki, na hātxarā

8 ¹habias shabatiā Judeu nawabu maemanū ika ishiā Hamānē hiwe inū hawē hamapai haya mebitā shanē ibuhaira Assuerō Ester inākē Esterī Assuero yuikī: “Eska betsā mia yuinū ea nīkawē. Mardoqueurā, ē epa betsā bakeki, ea hatū yumewani ē nātakea puirā”, akaiwē taeshū ²hau teneshnūbū Hamā iyuriabuma Assuerō hawē meitxikiti mebishū ibubis ana sawea shanē ibu wakī hawē meitxikiti metsekeshū Mardoqueu inā saweriaya hawara sharabu Hamā hayakūkaishina hawē mabu mekeshunika wakī Esterī Mardoqueu katutā ³habiatiāri kashai hawē beū hene titiki iki Assuerō tae bebū dakashū Judeu nawabu dasibi hau tenāshanūbū hatube yubakakī txakabuwakī Hamānē hatu yunuima hau ha txibākī ayamashanūbū hau hatu nemakī beshteshūshanū Esterī ea akī ana hātxa wakī taewaya ⁴hau habe hātxanū hawē shanē ibū ouro mestēti haki sanā Ester benikaū nishū ⁵Assuero yuikī:

—Txanima kayabi ea betxipaikī mī ewē benimaimēkaī. Mī nukū shanē ibukē haska ē mia yukai pemēkaī. Hawara ē mia ea akai pe

shinākī Hamedatā bake Hamānē yunuti hātxa hatu bumaima nemakī hau ayamashanūbū mī ana kene bena wakī nuku hatu yunushūtiruki, hanu província tibi mī yunumis anushū Judeu nawabu hau tenāyamashanūbunā. ⁶Enabu Judeubu dasibi inū enabu kayabi hatu detekī txakabuwabu uī datekī ē haska tenetirumaki— aka

⁷shanē ibuhaira Assuerō kemakī hawē aī kayabi Ester inū Mardoqueu yuikī:

—Judeu nawabu dasibi hatu tenāmakatsis ikimawē taeshū teneshkāshuki. Hamapai sharabu Hamā hayakūkaishina ē ma mia ibuwamashuki. ⁸Nukū yunuti hātxa shanē ibuhairatū kenaya ē meitxikiti keneyāwē ma netābu ha yunuti hātxa tsuā nemakī betsa watirumaki. Hamānē yunuti hātxa eāri ē nematirumaki. Hakia Judeu nawabu merabewakī harakiri mā shinaī haska mā betxipaiaikiri mā nematiruki. Hakia ē kenawē ē shanē ibu beshmasbu hatu nemama mā yunuairā, hau hatu anu bushanūbū ana kene betsa watā ē meitxikiti ē kenayāwēri netāpaketā Judeubu merabewakī mā hatu bumatiruki— hatu wa

⁹ushe 3tiā hawē kena Sivā shaba 23tiā shanē ibuhairatū keneshunikabu hawaira Mardoqueū hatu kena bei itxashū maewā bari huakiria Índia anua taekirana 127 província bari kaikiri inū sulkiri Etiópia anu depia hanu Assuerō hatu yunumis anu hiweabu Judeu nawabu shukuabu tibi inū, maewā yununikabu tibi inū, província yununikabu tibi inū, yura shukuabu betsa betsapa shanē ibubu tibi hau hatu bushūtanūbū habū hātxa inū haska kenemisbuwē Mardoqueū yunuti bena hatu kenemabu ¹⁰kene tibiki shanē ibuhairatū kena “Assuero” Mardoqueū keneshū shanē ibuhairatū meitxikiti kenayawē netāpakekī keyushū shanē ibuhairatū cavalo mirima anua kushibaīmisbu katuabu ha cavaloki katsaumebaikī kene tibi bushū hau hatu inābaūtanūbū Mardoqueū hatu yunua buabu ¹¹⁻¹²kene tibi anu eska shanē ibuhairatū Judeu nawabu yunua habias shaba Hamānē katuima ushe 12tiā hawē kena Adar inū shaba 13tiā hanu Assuerō hatu yunumis província tibi anushū habias shaba bestixaitiā hatū hiwea mekei hatu nemanū ika hanira mae betsa betsapa hiwebaunabu anu Judeu nawabu itxatirubuki. Tsuara yura shukuabu inū haratura província anu hiweabū hatu detenū ika detetiya beaibu Judeu nawabū hatu detekī tenākī hatū aībuabu inū hatū bakebu dasibibuwē hawa nuiama hatu yamawakī keyutā hatū hamapai sharabu hayashinabu mebikī ibuwatirubuki. ¹³Hatuki sinataibu hatu kupinū, iwanā, Judeu nawabū hau pewakubaīshanūbū província tibi inū dasibi hanu hiwebaunabu tibi hatu banabimakī keyubaikī na yunuti hātxa shanē ibuhairatū hātxa keska yununikabū hau hatu unāmakubaīshanūbūwē. ¹⁴Shanē ibuhairatū hatu yunuawē taea kene bunikabu cavaloki katsaumetā hawa manama hawaira kaibaini buabū shanē ibuhairatū maewā kushipa Susā anu habias yunuti hātxa hatu banabimai hatuki txaniriabaunabu

15 shanē ibutā sāpu tima tari nāketapa inū hushupa sawea mane ouro maiti hawērua sawea shanē ibū yabukuti tari māyunepa tashi ushna duakabi peyabukukaini shanē ibuhairatū hiwe anua Mardoqueu tashnikainaya Susā anu hiweabū uītā benimahairai sai sai ikubainaibū 16 ha dikabi Judeu nawabu hatū benima paewē uī huīti benimai ana dateama besibaunaibū 17 hanira província tibi inū mae tibi inū hiwebaunabu anu shanē ibuhairatū yunuti bei hikiabu yununikabū hatu banabimabuwē taea Judeu nawabu benima txakayamai piti washū pi besibaunaibū ha dikabi Judeu nawabū hatu maematā hamapai sharabu haya hatu mebitirubuwē taea hatuwē datei nawa betsa betsapabia: “Nū Judeu nawaki”, ikubainibukiaki.

Hatuki sinataibu Judeu nawabū hatu maemanibukiaki, na hātxarā

9 1 Ushe 12tiā hawē kena Adar inū shaba 13tiā shanē ibuhairatū yunuti hātxa dabe hau anūbū Judeu nawabuki sinataibū hatu maemakatsi ibiaibū hatu haska wamama Judeu nawabu hatuki sinataibu hatu maemanibukiaki. 2 Província tibi hanu shanē ibuhaira Assuerō hatu yunumis anu habū hatu txakabuwakatsis ikaibu hatube detenamenū ika mae tibi Judeu nawabu hiwea anu itxabu yura shukuabu tibi hatuwē datehairakī hatu merabewakatsis ikaibuwē taea haratura hatu berukubaūtirubu ma mesea dakanibukiaki. 3-4 Shanē ibuhairatū hiwe anu Mardoqueu shanē ibu beshmas ikūkaini shaba tibi yununikai kushipakūkainaya província tibi anu hakiri txaniakeakebaunaibu shanē ibu Mardoqueū kushipawē datekī maewā yununikabu tibi inū, província yununikabu tibi inū, província yununika beshmasbu tibi inū, Assuerō shanē ibu beshmasbū Judeu nawabu merabewakubainaibū 5 hatuki sinataibu matxatu txaipawē Judeu nawabū hatuki sinataibu hatu detekubaīkī haska wakatsis iki ma hatu yamawakī keyubaunaibū 6-10 shanē ibuhairatū maewā Susā anushū Judeubū 500 hunibu tenātā hakia hatū mabu hawa meabuma ha dikabi Judeu nawabuki sinamatamis Hamānē huni bakebu Parsandata inū, Dalfom inū, Aspata inū, Porata inū, Adalia inū, Aridata inū, Farmasta inū, Arisai inū, Aridai inū, Vaizata hati huni bakebu hatu tenākī keyuriabu

11 habias shabatiāri hawē maewā Susā anu hati hunibu tenākāshu Assuero banabimabu nīkatā 12 Ester yuikī:

—Nenu Susā anua besti 500 hunibu inū Hamānē 10 huni bakeburi minabu Judeu nawabū tenākāshukiaki. Ě província tibi hanu ē yunubaūmis anushū hatira tenākāshuki. Mirimahiramēkaī. Hakia ana hawa betsa ē mia ashūtiru mī betxipaiai ea ana yuiwe. Hawara mī ea yuai ē mia ashūshanaii— aka

13 kemakī Esterī yuikī:

—Haska pe mī shinaī hawē yunuti hātxa txibākī habias akāshu keska meshukiri Susā anushū habias watirubu mī ea hatu yunushūtiruki. Ha

inū, dasibibū hau uīkubainūbū hanu teneshtirubu anu Hamānē 10 huni bakebū yura hatu dūtābaībainūbū mī ea hatu amashūtiruki— aka

¹⁴haska Esterī ana yuishu shanē ibuhairatū habias hatu yunua hawē yunuti hātxa bena Susā anushū hatu banabimabaunabu Hamānē 10 huni bakebu tenāshinabu hatū yura dūtanibukiaki.

¹⁵Ushe Arartiā inū 14 shabatiā Susā anu hiweabu Judeu nawabu ana itxashū ana 300 hunibu tenātā hakia hatū mabu hawa meabuma inibukiaki. ¹⁶⁻¹⁷Ha dikabi província betsa tibi anu hiweabu hatū hiwea mekei habias ushe Arartiā inū 13 shabatiā Judeu nawabu itxashū hatuki sinataibu maemakī 75.000 yurabu tenātā hakia hatū mabu hawa biāma ushashini shaba 14tiā huīrukuī benimakī piti mirima pewatā pi besiaibū

¹⁸hanua Susā anu Judeu nawabū shaba 13 inū shaba 14tiā hatu tenāshinabuwē taea shaba 15tiā huīrukuī benimakī piti mirima pewatā pi besiriaibū ¹⁹hakia mae hatiubuma inū mae kenekauana hayabuma anu Judeu nawabu hiweabu ushe Arartiā shaba 14tiā benimakī piti mirima pewatā pi besikī hatū hamapai inananābukunibukiaki.

**Besi Purim ano tibi hau akubaīshanūbū
Mardoqueū hatu yununiaki, na hātxarā**

²⁰Haska hatuki sinataibu Judeu nawabū hatu maemashinabukiri Mardoqueū hawē kenenikabu unaki hatu kenematā hanu Assuerō yunubaunai anu província tibi inū shanē ibu benāta hiweabu inū txaima hiweabu hatu bumanikiaki, ²¹ano tibi ushe Arartiā shaba 14 inū shaba 15tiā hau besikubaīshanūbū hatu yunukinā. ²²Ha shaba dabetiā hatuki sinataibu Judeu nawabū hatu maemakī yamawatā habias ushe punu nuka datei kasha txakayamabiashinabu maī beshteketā habu benimakī besi taewabainibukiaki, ha shaba dabetiā inananābukükī ha dikabi nuitapaibu merabewakī hatu inaī benimai Judeu nawabu dasibi hau besikī pikubaīshanūbū hawa henetima wakinā. ²³Hatu yunukī Mardoqueū hatu keneshunima betxipaikī Judeu nawabu dasibibū ha besitiā hatū beya wakī ha txibāpketi wanibukiaki.

²⁴Hanua Judeu nawabu dasibiki sinatakī Hamedatā bake Hamānē hatu keyukī yamawakatsis ikī: “Haratu ushe inū haratu shaba pemēkai”, iwanā, mukayabubetā shau meshte númeroya hawē kena Purim putakī Judeu nawabu hau tenākī keyushanūbū hawē unāti Purimwē katuimabu ²⁵hakia Esterī shanē ibuhaira yuia Judeu nawabu hau yamawakī keyushanūbū Hamānē yunuti hātxa txakabu keneshūtā hatu bumabiaima hakia hawē shinā txakabuwē Hamānē txakabuwaimawē taeshū hanu teneshti anu Hamā inū hawē huni bakebu dūtākī hatu teneshnibukiaki. ²⁶Haskawē taeshū ha shabatiā hatu maemata benimanibu shinākī hanu besiti beya kenakī: “Purimki”, anibukiaki.

Mardoqueu bika tenei hiwekūkaikī hawara uīmawē taeshū Mardoqueū kene uī: “Txanimaki”, ishū ²⁷hamebi inū hawenabu pakubaīshanaibu

inū Judeumabia hatū beya txibākī ibubis txani: “Nū Judeu nawabuki”, ikubainaibu ano tibi ha shaba dabetiā anu haska Mardoqueū hatu yusīma txibākī hawa hakimama Purim besiti beya hau akubaīshanūbū Judeu nawa shanē ibu dasibibū hatu yusinikiaki. ²⁸ Judeu nawabu dasibi inū hatunabu pai hiwekubaīshanaibu hau hatū shinā hakimayamanūbarinūbū Judeu nawabu shukuabu tibi inū, província tibi inū, maewā tibi anu hiwebaunabu pakubaīkī habias shaba dabetiā shinaī Purim besikubaīmisbuki. ²⁹ Hanushū shanē ibuhairatū aī kayabi Abialī bake Ester inū Judeu nawa Mardoqueū besiti Purimkiri hātxa kushipa mesewē ha dukū keneima hau txibāpakeshanūbū ana ha katxu kenekī ³⁰⁻³² Judeu nawabu dasibi inū hatunabu pakubainaibu habias ushe inū shaba dabe Mardoqueu inū Esterī hatu yunuima anu Purim hau besikubaīshanūbū unanuma shināmati hātxa pepawē hatu yunutā habiatīari kene betsa anu Purim besi taei huīti nishma kashai samakekubaini keyutā benimakī pitirubu Esterī yunuti hātxa hau txibākubaīshanūbū hatu yunuriabu keneshunikabū hatu keneshunabu 127 província hanu Assuerō hatu yunubaūmis anu Judeu nawabu shukuabu tibi anu hatū kene hatu bumabu haska Hamā inū, Ester inū, Mardoqueū akubiranima una anu shanē ibuhairatū keneshunikabū hatū miyui kenekī dasiwanibukiaki.

Mardoqueu shanē ibui pepakūkainikiaki, na hātxarā

10 ¹Hatu haska wakubaīkī keyuabu bari betsatiā yurabu shukuabu tibi mai inū hene natukā anu hiwebaunabū hau shanē ibuhaira pei hati hau bishūkubaīshanūbū shanē ibuhaira Assuerō manakuti imposto bena hatu yununikiaki. ²Haska yununika kushipa wakī Mardoqueu katuni inū hawē kushipawē dasibi Assuerō akubaini haska Média nawa shanē ibuhairabu inū haska Pérsia nawa shanē ibuhairabū akubaīmisbu una merā Assuerokiri miyui kenerianibukiaki. ³Shanē ibuhaira Assuero ha katxu Judeu nawa Mardoqueu habe shanē ibui mētsisipakūkaīkī hakia hawenabu hau unanuma hiwenūbū hatu yunukī pepas hatu benashūkubainaiwē taeshū hawenabu dasibibū Mardoqueu be txipaihairanibukiaki.